

อนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติในทศวรรษหน้า*

THE IDEAL VISION OF THE THAI STATE IN THE NEXT DECADE

พระครูสุธีกิตติบัณฑิต (กฤษฎา กิตติโสภณ), จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์, วชรินทร์ ชาญศิลป์
Phrakhrusuthikittibundit (Krisada Kittisobhano), Chamnong Adivadhanasit,
Vacharin Chansilp

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Krisada.sae@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติในทศวรรษหน้า โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ 1. การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อกำหนดอนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติโดยสังเคราะห์เนื้อหาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 21 รูปหรือคน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญ 2. การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 21 รูปหรือคนด้วยเทคนิคเดลฟาย 2 รอบ เพื่อศึกษาอนาคตภาพที่มีความเป็นไปได้ มีภาพอนาคตที่พึงประสงค์ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ หาฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยการคำนวณค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปทำนายอนาคตภาพ

ผลการวิจัยพบว่า มี 4 ด้าน 20 อนาคตภาพ ได้แก่ 1. ด้านอนาคตภาพประชากรไทย จำนวน 5 อนาคตภาพ 2. ด้านอนาคตภาพดินแดนไทย จำนวน 5 อนาคตภาพ 3. ด้านอนาคตภาพรัฐบาลไทย จำนวน 5 อนาคตภาพ 4. ด้านอนาคตภาพอำนาจอธิปไตยของไทย จำนวน 5 อนาคตภาพ

คำสำคัญ: อนาคตภาพ; รัฐไทย; ทศวรรษหน้า

Abstract

This article aimed to examine the opinions of experts regarding the future image of the Thai state in the next decade using the EDFR (Ethnographic

*Received October 2, 2023; Revised March 5, 2024; Accepted April 2, 2024

Delphi Futures Research) research method, which consisted of two steps: 1. Qualitative data collection through in-depth interviews with a group of 21 experts to determine the ideal future image of the Thai state in the utopian sense. The content was synthesised from these key informants. 2. Quantitative data collection by surveying the same group of 21 experts in two rounds using the Delphi technique. This aimed to study possible future images, desirable future images, and consensus among experts. A 5-level Likert scale questionnaire calculated the median, mode, and interquartile range values. The data analysis results were used to predict future images.

The research findings identified four dimensions with 20 future images:

1. Future Images of the Thai Population - 5 images.
2. Future Images of Thai Territory - 5 images.
3. Future Images of the Thai Government - 5 images.
4. Future Images of Thailand's Sovereignty Power - 5 images.

Keywords: Future Image; Thai State; Next Decade

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยวซึ่งมีการปกครองในกรอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาภายใต้ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยที่พระมหากษัตริย์ ซึ่งปัจจุบันคือพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นประมุขแห่งรัฐ ส่วนนายกรัฐมนตรี ซึ่งปัจจุบันคือประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้ารัฐบาล รัฐบาลไทยเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย อำนาจอธิปไตยอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งแบ่งเป็นสองสภาได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ฝ่ายตุลาการเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ โดยมีประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด และประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นประมุขในส่วนของการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนใหญ่อยู่ในระบบหลายพรรคการเมือง ทำให้เกิดรัฐบาลผสมและรัฐบาลฝ่ายข้างน้อยซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นได้บางครั้งในการเมืองระบบรัฐสภา ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตคะแนนสูงสุดที่ใช้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ทำให้เกิดระบบสองพรรคการเมือง ซึ่งพรรคไทยรักไทยและพรรคประชาธิปัตย์เป็นสองพรรคใหญ่ที่ครองที่นั่งในรัฐสภา อย่างไรก็ดี หลังรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 การเมืองไทยกลับเข้าสู่ระบบหลายพรรคการเมืองอีกครั้ง (วิกิพีเดีย, 2565)

จากการศึกษาผลกระทบของกระบวนการประชานิยมต่อรัฐไทยของกันต์ ศณีนัลลา และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ (2564) พบว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญปัจจุบันเอื้อให้เกิดระบบประชานิยม และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญส่วนมากมีช่องว่างทำให้เกิดประชานิยม

พรรคการเมืองและนักการเมืองประกอบสร้างประชานิยมผ่านนโยบายสาธารณะ ทำให้เกิดผลกระทบและความเข้าใจเกี่ยวกับประชานิยมของประชาชนที่แตกต่างกัน และประชานิยมในรัฐไทยถูกมองว่าเดินตามแบบประชานิยมในลาตินอเมริกา โดยผลกระทบของประชานิยมในรัฐไทยด้านสังคมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ การแบ่งชนชั้นทางสังคม และเกิดระบบอุปถัมภ์มากขึ้น ด้านเศรษฐกิจก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจให้เข้มแข็งในระยะสั้นเป็นอย่างมาก แต่มีแนวโน้มจะก่อหนี้สาธารณะในระยะยาวมากเช่นกัน ส่วนด้านการเมือง นักการเมืองใช้ประชานิยมหาเสียงเพื่อหวังผลชนะการเลือกตั้งมากขึ้น นำไปสู่การเผชิญหน้าและความขัดแย้งระหว่างคนในชนบทกับคนในเมือง และด้านวัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อนโยบายประชานิยม เกิดวัฒนธรรมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม และทำให้การเคารพกติกา ความมีระเบียบวินัยของประชาชนลดน้อยลง และจากการศึกษาของปธาน สุวรรณมงคล (2564) พบว่า การกระจายอำนาจเป็นประเด็นหนึ่งที่มีการศึกษาอย่างกว้างขวาง และมีการให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองโดยที่ผ่านมานโยบายการกระจายอำนาจเป็นแนวทางจากบนลงล่าง (Top down) แต่หากพิจารณาในอีกด้านหนึ่ง การกระจายอำนาจก็ยังสามารถมีแนวทางแบบประสานความร่วมมือกัน และปรึกษาหารือ (collaborative and deliberative) ได้โดยที่ภาครัฐและภาคประชาชนร่วมมือกันในการจัดการภารกิจโดยการปรึกษาหารืออย่างเป็นหุ้นส่วนกัน บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การกระจายอำนาจของรัฐไทยที่ผ่านมาและเสนอมุมมองการกระจายอำนาจที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ทั้งนี้พบว่า ระบบการเมืองไทยตกอยู่ในบริบทอำนาจของระบบราชการมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน แม้ในบางช่วงบางขณะจะมีระบอบประชาธิปไตยเกิดขึ้นแต่ก็เป็นช่วงสั้น ๆ สลับกับการรัฐประหารจนทำให้สถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และการกระจายอำนาจไม่อาจพัฒนาเป็นสถาบันได้โดยเฉพาะการกระจายอำนาจแบบบนลงล่างที่อยู่ภายใต้การควบคุมของระบบราชการอย่างใกล้ชิด การกระจายอำนาจในอนาคตจึงต้องพลิกกลับจากบนลงล่างมาเป็นแบบประสานความร่วมมือและปรึกษาหารือกันและเพิ่มอำนาจให้แก่ภาคพลเมืองและชุมชนมากขึ้น (บุษกร วัฒนบุตร, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับอนาคตภาพรัฐไทยในอนาคตตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นการนำเสนอมุมมองรูปแบบของรัฐไทยในอนาคต ตามแนวพระพุทธศาสนา หรือการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับรูปแบบของรัฐ เป็นการผสมผสานกันระหว่างอาณาจักรและศาสนจักร เกิดเป็นรูปแบบของรัฐในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ที่เป็นการผสมผสานระหว่างเทคนิคการวิจัยแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) และเดลฟาย (Delphi) เข้าด้วยกัน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 8 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Panel Experts) โดยผู้วิจัยทำการกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Panel Experts) จำนวน 21 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามเกณฑ์การกำหนดผู้เชี่ยวชาญของ Macmillan (1971) ที่กล่าวว่าหากผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป ค่าความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยที่สุด การกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Panel Experts) จำนวน 21 รูปหรือคน จะมีค่าความคลาดเคลื่อนคือ 0.02 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ การกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เลือกถือว่ามีจำนวนมากเพียงพอจะได้ความคิดเห็นใหม่ๆ และได้คำตอบน้ำหนักที่มีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยต้องติดตามกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นการส่วนตัว อธิบายจุดมุ่งหมายขั้นตอนต่างๆของการวิจัย เวลาที่ใช้โดยประมาณ และประโยชน์ของการวิจัย ย้ำถึงความจำเป็น และความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญ เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญใช้แบบเจาะจงเลือก (Purposive) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มพระสงฆ์ ที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี และผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเมืองการปกครอง ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 รูปหรือคน ต่างมีความชำนาญทางด้านรัฐศาสตร์และพระพุทธศาสนา และการวิจัยอนาคตหรือด้านเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Edfr

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 21 รูปหรือคนใน Edfr รอบที่ 1 ในขั้นตอนนี้คล้ายกับ Efr (Ethnographic Futures Research) แต่ Edfr (Ethnographic Delphi Futures Research) มีความยืดหยุ่นมากกว่า ผู้วิจัยเริ่มสัมภาษณ์จากภาพอนาคตที่ดี (Optimistic Realistic Scenario: O-R) ภาพอนาคตที่ไม่ดี (Pessimistic Realistic Scenario: P-R) ภาพอนาคตที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด (Most Probable: M-P) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญคิดในหลายแง่มุม ซึ่งเป็นการมองในแง่บวกก่อน แล้วจึงพิจารณาในแง่ลบ

และความเป็นไปได้มากที่สุด นอกจากนั้นผู้วิจัยเพิ่มเติมการสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างอนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้าในแบบสอบถาม Edfr รอบที่ 2 โดยขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการสัมภาษณ์จากขั้นตอนที่ 3 มาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างเครื่องมือในขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนที่ 4 สร้างเครื่องมือ Edfr รอบที่ 2 โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมารวมกัน ตัดทอนข้อความที่ซ้ำกันหรือตัดส่วนที่เกินไปจากกรอบของการวิจัยที่กำหนดไว้ออกไป โดยการหาถ้อยคำที่ครอบคลุมข้อความทั้งหมด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พยายามรักษาคำของให้ผู้สัมภาษณ์และความหมายเดิมของผู้เชี่ยวชาญให้มากที่สุด โดยได้ความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า เป็น 4 ด้าน จำนวน 20 อนาคตภาพ และนำไปสร้างแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 5 ทำ Edfr รอบที่ 2 โดยผู้วิจัยทำการนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) เพื่อทำการจำแนกข้อมูลหาฉันทมติ (Consensus)

ขั้นตอนที่ 6 ทำ Edfr รอบที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical Feedbacks) เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวมโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) ของกลุ่มผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเองแล้วผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาตอบใหม่

ขั้นตอนที่ 7 เขียนอนาคตภาพ นำผลการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบวิธีวิจัย Edfr ซึ่งโดยทั่วไปถือตามเกณฑ์ที่มีแนวโน้มความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง คือ ค่ามัธยฐาน (Median) ที่ 3.5 ขึ้นไป และพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) ไม่เกิน 1.5

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 รูปหรือคน ได้อนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า 4 ด้าน พบว่า อนาคตภาพประชากรไทย (Thai Population) ในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า

จำนวน 5 อนาคตภาพ คือ ประชาชนมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตสูง ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ประชาชนตระหนักรู้ และเคารพการตัดสินใจของผู้อื่น และสามารถยอมรับความเห็นต่างได้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติได้ ประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด อนาคตภาพดินแดนไทย (Thai Territory) ในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า จำนวน 5 อนาคตภาพ คือ มีการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และสร้างสรรค์ เพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่สาธารณะ การรักษาความสะอาดของเมือง มีระบบและกลไกในการรักษา และคุ้มครองพื้นที่ประเทศไทย โดยไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น รักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่างๆ ไว้ให้ดีและส่งต่อให้ลูกหลานในอนาคต รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่อย่างทั่วถึงและเสมอภาพ มีระบบและกลไกในการพัฒนาท้องถิ่นและท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ ประชาชนสามารถพัฒนาพื้นที่ของตนเองให้เจริญรุ่งเรืองได้ตามศักยภาพ อนาคตภาพรัฐบาลไทย (Thai Government) ในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า จำนวน 5 อนาคตภาพ คือ ปกครองโดยเคารพกฎหมายและรัฐธรรมนูญของประเทศผู้บริหารประเทศมีคุณธรรมและจริยธรรมสูง ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เปิดเผยข้อมูลสาธารณะแก่ประชาชน รวมถึงมีการดำเนินการที่โปร่งใส คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนก่อนเสมอ อนาคตภาพอำนาจอธิปไตยของไทย (Thai Sovereignty) ในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า จำนวน 5 อนาคตภาพ คือ เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 ฝ่ายบริหารใช้อำนาจทางการบริหารที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับบริบทของประเทศ ฝ่ายตุลาการตัดสินคดีอย่างตรงไปตรงมา และเป็นธรรมกับประชาชน โดยยึดความถูกต้องเป็นหลัก การสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนถึงความสำคัญของการใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ออกกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จาริต ประเพณีอันดีงามของประเทศ

อภิปรายผลการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า พบว่า อนาคตภาพรัฐไทยในอุดมคติตามแนวธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า มี 4 ด้าน 20 อนาคตภาพ คือ ด้านประชากรไทย (Thai Population) มี 5 อนาคตภาพ คือ ประชาชนมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตสูง ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ประชาชนตระหนักรู้ และเคารพการตัดสินใจของผู้อื่น และสามารถยอมรับความเห็นต่างได้ ประชาชนมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติได้ ประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ขอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด ด้านดินแดนไทย (Thai Territory) มี 5 อนาคตภาพ คือ มีการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และสร้างสรรค์ เพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่ สาธารณะ การรักษาความสะอาดของเมือง มีระบบและกลไกในการรักษา และคุ้มครอง พื้นที่ประเทศไทย โดยไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น รักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่างๆ ไว้ ให้ดีและส่งผลให้ลูกหลานในอนาคต รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่อย่างทั่วถึง และเสมอภาพ มีระบบและกลไกในการพัฒนาท้องถิ่นและท้องที่อย่างเป็นรูปธรรม เปิด โอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ ประชาชนสามารถพัฒนาพื้นที่ของ ตนเองให้เจริญรุ่งเรืองได้ตามศักยภาพ ด้านรัฐบาลไทย (Thai Government) มี 5 อนาคต ภาพ คือ ปกครองโดยเคารพกฎหมายและรัฐธรรมนูญของประเทศผู้บริหารประเทศมี คุณธรรมและจริยธรรมสูง ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เปิดเผยข้อมูล สาธารณะแก่ประชาชน รวมถึงมีการดำเนินการที่โปร่งใส คำนึงถึงผลประโยชน์ของ ประเทศชาติและประชาชนก่อนเสมอ และด้านอำนาจอธิปไตยของไทย (Thai Sovereignty) มี 5 อนาคตภาพ คือ คือนเน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการใช้อำนาจ อธิปไตยทั้ง 3 ฝ่ายบริหารใช้อำนาจทางการบริหารที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับบริบทของ ประเทศ ฝ่ายตุลาการตัดสินคดีอย่างตรงไปตรงมา และเป็นธรรมกับประชาชน โดยยึด ความถูกต้องเป็นหลัก การสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนถึงความสำคัญของการใช้ อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ออกกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จารีต ประเพณีอัน ดีงามของประเทศ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญมองว่าสามารถปฏิบัติได้จริง และหาก เกิดขึ้นได้จริงก็จะส่งผลให้เกิดพลเมืองที่ดีมีคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี บุญเรือง (2564) เรื่อง การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบ ประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรม ทำให้เกิดมี ความรักความชอบทางการเมือง มีความเพียรพยายามเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีจิตใจ ฝึกฝนและมุ่งมั่นทางการเมือง และมีสติปัญญาควบคุมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ เสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริสุดา แสงทอง (2564) เรื่อง การจัดสวัสดิการสังคม ภาครัฐที่มีต่อแรงงานข้ามชาติในภาคเหนือตอนบน พบว่า การเคารพและยอมรับฟัง ความเห็น ยอมรับถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันส่งผลต่อการจัดสวัสดิการ สังคมภาครัฐที่ดี นำไปสู่การแก้ปัญหาที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของพระชินกร สุจิตโต (ทองดี) (2564) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อ ส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การ แบ่งปันความรู้ เพื่อนำมาวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง การมีคำพูดที่สุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน น่าฟัง ช่วยให้มีมุมมองที่กว้างและมีทัศนคติที่ดี การมีใจรักทำประโยชน์แก่กัน

ด้วยความสุจริตเที่ยงธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว การวางตนที่ดี มีเหตุผล ให้ข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้องแก่บุคคลและสังคม ย่อมก่อให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน ทำให้การสื่อสารทางการเมืองมีความเข้าใจกันได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธโรธัช สุวฑฺฒ (สุขพานิช) (2564) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี พบว่าการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามหลักธรรมโดยยึดมั่นและเชื่อถือเคารพในศักดิ์ศรีความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคตลอดถึงภราดรภาพควบคู่กับการรู้จักประนีประนอม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ประชากรตามแนวธรรมาธิปไตย 1. ประชาชนมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตสูง (อัตตสัมมาปณิธิ) 2. ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี (สัปปุริสสัสนะ) 3. ประชาชนตระหนักรู้ และเคารพการตัดสินใจของผู้อื่น และสามารถยอมรับความเห็นต่างได้ (ปฏิรูปเทสวาสะ) 4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติได้ (ปฏิรูปเทสวาสะ) 5. ประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ขอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด (อัตตสัมมาปณิธิ)	ดินแดนตามแนวธรรมาธิปไตย 1. มีการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และสร้างสรรค์ เพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่สาธารณะ การรักษาความสะอาดของเมือง (สัปปายะ 7) 2. มีระบบและกลไกในการรักษา และคุ้มครองพื้นที่ประเทศไทยโดยไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น รักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่างๆ ไว้ให้ดีและส่งต่อให้ลูกหลานในอนาคต (สัปปายะ 7) 3. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่อย่างทั่วถึงและเสมอภาพ (สัปปายะ 7) 4. มีระบบและกลไกในการพัฒนาท้องถิ่นและท้องที่อย่างเป็นรูปธรรม เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ (สัปปายะ 7) 5. ประชาชนสามารถพัฒนาพื้นที่ของตนเองให้เจริญรุ่งเรืองได้ตามศักยภาพ (สัปปายะ 7)
รัฐบาลตามแนวธรรมาธิปไตย 1. ปกครองโดยเคารพกฎหมายและรัฐธรรมนูญของประเทศ (ธัมมัญญตา) 2. ผู้บริหารประเทศมีคุณธรรมและจริยธรรมสูง (อัตตัญญตา) 3. ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (บุคคลสัปปายะ) 4. เปิดเผยข้อมูลสาธารณะแก่ประชาชน รวมถึงมีการดำเนินการที่โปร่งใส (กาลัญญตา) 5. คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนก่อนเสมอ (ปริสัญญตา)	อำนาจอธิปไตยตามแนวธรรมาธิปไตย Sovereignty) 1. เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 (ธรรมาธิปไตย) 2. ฝ่ายบริหารใช้อำนาจทางการบริหารที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับบริบทของประเทศ (ธรรมาธิปไตย) 3. ฝ่ายตุลาการตัดสินคดีอย่างตรงไปตรงมา และเป็นธรรมกับประชาชน โดยยึดความถูกต้องเป็นหลัก (ธรรมาธิปไตย) 4. การสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนถึงความสำคัญของใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 (ธรรมาธิปไตย) 5. ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ออกกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญจารีต ประเพณีอันดีงามของประเทศ (ธรรมาธิปไตย)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลประเทศไทย ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมประชาชนให้มีคุณธรรม และจริยธรรมในการดำเนินชีวิตสูง มีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ผ่านนโยบายทางการศึกษาระดับพื้นฐาน จนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีของประชาชนชาวไทย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ประชาชนชาวไทย ควรศึกษาเรียนรู้ ทำความเข้าใจในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยจากผู้รู้ผู้เป็นประจำ ตระหนักรู้ และเคารพการตัดสินใจของผู้อื่น และสามารถยอมรับความเห็นต่างได้ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติ ปฏิบัติ ตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนรูปแบบรัฐไทยในอุดมคติตามแนว ธรรมาธิปไตยในทศวรรษหน้า” สู่การปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- กันต์ ศณิห้ำ และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ. (2564). ผลกระทบของกระบวนการประชานิยม ต่อรัฐไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 40(1), 7-20.
- บุษกร วัฒนบุตร. (2566). กลไกการพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการ พึ่งตนเองของแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 1(4), 16-33.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2564). เหลียวหลัง มองข้างหน้าการกระจายอำนาจของรัฐไทย: แสง ริบหรี่ปลายอุโมงค์. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 19(3), 119-136.
- พระครูวินัยธรธวัช สุวฑฒ (สุขพานิช). (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริม วัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี*. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระชินกร สุจิตโต (ทองดี). (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย. (2565). *การเมืองไทย*. สืบค้น 5 กันยายน 2566, https://th.wikipedia.org/wiki/ศิริสุตา_แสงทอง.
- ศิริสุตา แสงทอง. (2564). *การจัดสวัสดิการสังคมภาครัฐที่มีต่อแรงงานข้ามชาติในภาคเหนือตอนบน* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุมาลี บุญเรือง. (2564). *การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Macmillan, T. (1971). *The Delphi Technique, Paper Presented at The Annual Meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development*. Ca: Monterey.